BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINING DIDAKTIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK STRATEGIYALARNING SAMARADORLIGI

Axmedova Laylo Baxtiyor qizi
“Profi University” xususiy oliy ta’lim muassasasi “Boshlang‘ich ta’lim” kafedrasi dotsenti (PhD)
ORCID: 0009-0000-1899-331X

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalarning samaradorligi tadqiq etilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi innovatsion pedagogik strategiyalarni ta’lim jarayoniga joriy etish orqali bo‘lajak o‘qituvchilarning motivatsion-emotsional, faol, kognitiv va shaxsiy komponentlarining rivojlanish darajasini aniqlashdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi nazariy tahlil, pedagogik tajriba-sinov va matematik-statistik usullar uyg‘unligiga asoslangan. Tadqiqot jarayonida eksperimental va nazorat guruhlari shakllantirilib, boshlang‘ich va yakuniy diagnostika o‘tkazildi. Natijalar innovatsion pedagogik strategiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni eksperimental guruhda pedagogik ijodkorlik va didaktik kompetensiyalarning sezilarli darajada oshganini ko‘rsatdi. Statistik tahlil natijalari olingan farqlar tasodifiy emasligini tasdiqladi. Tadqiqot xulosalari bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida situatsion o‘qitish, muammoli ta’lim, loyihaviy faoliyat va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini tizimli qo‘llash ta’lim samaradorligini oshirishini ko‘rsatadi. Mazkur tadqiqot natijalari pedagogik ta’lim mazmunini takomillashtirish va o‘qituvchilar tayyorlash sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: didaktik kompetensiya, pedagogik strategiyalar, boshlang‘ich ta’lim, bo‘lajak o‘qituvchi, pedagogik ijodkorlik, innovatsion ta’lim, kasbiy tayyorgarlik.

Аннотация. В статье рассматривается эффективность педагогических стратегий в развитии дидактических компетенций будущих учителей начальных классов. Цель исследования заключается в выявлении влияния инновационных педагогических стратегий на развитие мотивационно-эмоционального, деятельностного, когнитивного и личностного компонентов профессиональной подготовки будущих учителей. Методология исследования основана на сочетании теоретического анализа, педагогического эксперимента и математико-статистической обработки данных. В ходе исследования были сформированы экспериментальная и контрольная группы, проведены входные и итоговые диагностические измерения. Полученные результаты свидетельствуют о значительном

ISSN 3030-3907

повышении уровней педагогического творчества и дидактических компетенций у студентов экспериментальной группы по сравнению с контрольной. Статистический анализ подтвердил достоверность выявленных различий. Результаты исследования показывают, что систематическое использование ситуационного обучения, проблемного обучения, проектной деятельности и информационно-коммуникационных технологий способствует повышению эффективности профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов. Материалы статьи могут быть использованы при совершенствовании содержания педагогического образования и организации учебного процесса в высших педагогических учебных заведениях.

Ключевые слова: дидактическая компетенция, педагогические стратегии, начальное образование, будущий учитель, педагогическое творчество, инновационное обучение, профессиональная подготовка.

Abstract. This article examines the effectiveness of pedagogical strategies in developing the didactic competencies of future primary school teachers. The main objective of the study is to determine the impact of innovative pedagogical strategies on the development of motivational-emotional, active, cognitive, and personal components of professional training. The research methodology is based on an integrated approach combining theoretical analysis, pedagogical experimentation, and statistical data processing. Experimental and control groups were formed, and pre-experimental and post-experimental measurements were conducted. The findings demonstrate that the implementation of innovative pedagogical strategies led to a significant improvement in pedagogical creativity and didactic competencies among students in the experimental group compared to the control group. Statistical analysis confirmed the reliability and significance of the observed differences. The results indicate that the systematic application of situational learning, problem-based learning, project-based activities, and information and communication technologies enhances the effectiveness of professional training for future primary school teachers. The outcomes of this study contribute to improving teacher education programs and enhancing the quality of pedagogical training.

Keywords: didactic competence, pedagogical strategies, primary education, future teacher, pedagogical creativity, innovative learning, professional training.

KIRISH

Har bir tarixiy davrda jamiyat taraqqiyotining asosiy yo‘nalishlari ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy va ilmiy omillar bilan belgilanadi. Bugungi globallashuv sharoitida axborot erkinligining kengayishi, demokratik va insonparvar

ISSN 3030-3907

qadriyatlarning rivojlanishi, madaniyatlararo hamkorlikning kuchayishi ta’lim tizimi oldiga mutlaqo yangi talablarni qo‘ymoqda. Bunday sharoitda ta’lim nafaqat bilim berish vositasi, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni shakllantirishning muhim omiliga aylanmoqda.

Jamiyatning barqaror rivojlanishida boshlang‘ich ta’lim bosqichi alohida ahamiyat kasb etadi, chunki aynan ushbu bosqichda o‘quvchilarning asosiy didaktik, bilish va ijtimoiy kompetensiyalari shakllanadi. Zamonaviy ijtimoiy jarayonlar natijasida hozirgi boshlang‘ich sinf o‘quvchilari avvalgi davrlardagi tengdoshlaridan fikrlash uslubi, axborotni qabul qilish tezligi va o‘quv ehtiyojlari bilan sezilarli darajada farq qiladi. Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi nafaqat fan mazmunini yetkazuvchi, balki samarali pedagogik strategiyalar asosida ta’lim jarayonini loyihalovchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritishi lozim.

Amaliy tajriba shuni ko‘rsatadiki, ko‘plab hollarda ta’lim jarayonida an’anaviy yondashuvlar ustunlik qilmoqda, bu esa o‘quvchilarning faolligi va mustaqil fikrlashini to‘liq ta’minlay olmaydi. Ushbu holat bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida didaktik kompetensiyalarni shakllantirish jarayonida pedagogik strategiyalarning samaradorligini oshirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, bo‘lajak o‘qituvchilarning ta’lim jarayonini rejalashtirish, o‘qitish usullarini tanlash, o‘quv faoliyatini tashkil etish va natijalarni baholashga doir didaktik malakalari kasbiy tayyorgarlikning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Shu nuqtayi nazardan, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalarning samaradorligini o‘rganish dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda. Mazkur tadqiqot bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ularning pedagogik faoliyatida samarali strategiyalarni qo‘llash imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalarning samaradorligini ilmiy asoslash va tajriba-sinov orqali aniqlashdan iborat.

Mazkur maqsadga erishish uchun quyidagi tadqiqot savollari belgilandi: bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalar qanchalik samarali hisoblanadi; didaktik kompetensiyalarni shakllantirishda qaysi pedagogik strategiyalar eng yuqori natijadorlikka ega; pedagogik strategiyalarning o‘quv jarayoniga joriy etilishi bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi sifat ko‘rsatkichlariga qanday ta’sir ko‘rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

ISSN 3030-3907

Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida didaktik kompetensiyalarni rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda keng yoritilmoqda. Xususan, ilmiy izlanishlar ijodkor va faol o‘qituvchilarga bo‘lgan ijtimoiy ehtiyoj bilan oliy pedagogik ta’limda saqlanib qolayotgan an’anaviy o‘qitish stereotiplari o‘rtasidagi qarama-qarshiliklarni bartaraf etish yo‘llarini aniqlashga qaratilgan (Zivitere et al., 2015; Ibragimkyzy et al., 2016). Mazkur tadqiqotlarda bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda pedagogik strategiyalarning o‘rni alohida ta’kidlanadi.

Ijodiy pedagogika doirasida olib borilgan tadqiqotlarda Selkrig va Keamy (2017) o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonida o‘qituvchining ijodiy o‘rganishi konsepsiyasi yetarlicha e’tibordan chetda qolayotganini qayd etadilar. Mualliflarning fikricha, bo‘lajak o‘qituvchilarning didaktik kompetensiyalarini rivojlantirish uchun pedagogik strategiyalarni ijodiy va reflektiv o‘rganish bilan uyg‘unlashtirish zarur.

Talabalar va bo‘lajak o‘qituvchilarning ijodiy rivojlanishiga oid tadqiqotlar turli pedagogik modellar samaradorligini ko‘rsatadi. Jumladan, miya faoliyatiga asoslangan ta’lim jarayoniga tayanuvchi veb-modellar o‘quvchilarning bilish faolligini oshirishga xizmat qilishi aniqlangan (Prompan, 2007). Hamkorlikda o‘qitish va sinetika elementlariga asoslangan yondashuvlar ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali pedagogik strategiya sifatida baholanadi (Chuathong, 2011). Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va qaror qabul qilishda “olti shlyapa” texnikasining didaktik ahamiyati Aulpaijidkul (2011) tadqiqotlarida asoslab berilgan. Aralash ta’lim modellarining bo‘lajak o‘qituvchilarning mustaqil va reflektiv fikrlashini rivojlantirishdagi samaradorligi esa Kanchanachaya (2012) tomonidan yoritilgan.

Ilmiy adabiyotlarda ijodkorlikning turli ko‘rinishlari ham keng tahlil qilingan. Texnik ijodkorlik kasbiy kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida talqin etiladi (Byvalkevych et al., 2020). Ijtimoiy ijodkorlik shaxsning muhit bilan samarali o‘zaro aloqasi natijasi sifatida izohlanadi (Mouchiroud & Lubart, 2002). Tadbirkorlik ijodkorligi esa innovatsion fikrlash va muammoli vaziyatlarga moslashuvchan yondashuv bilan bog‘lanadi (Petrakis & Kafka, 2016). Ushbu tadqiqotlar pedagogik ijodkorlik va didaktik kompetensiyalar o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ko‘rsatadi.

Boshlang‘ich ta’lim sohasida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ijodiy va didaktik kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi hali yetarlicha chuqur o‘rganilmagan. Mavjud tadqiqotlarning aksariyati bo‘lajak musiqa o‘qituvchilari yoki boshqa ijodiy kasb vakillarining kasbiy rivojlanishiga qaratilgan (Abramo & Reynolds, 2015; Tu et

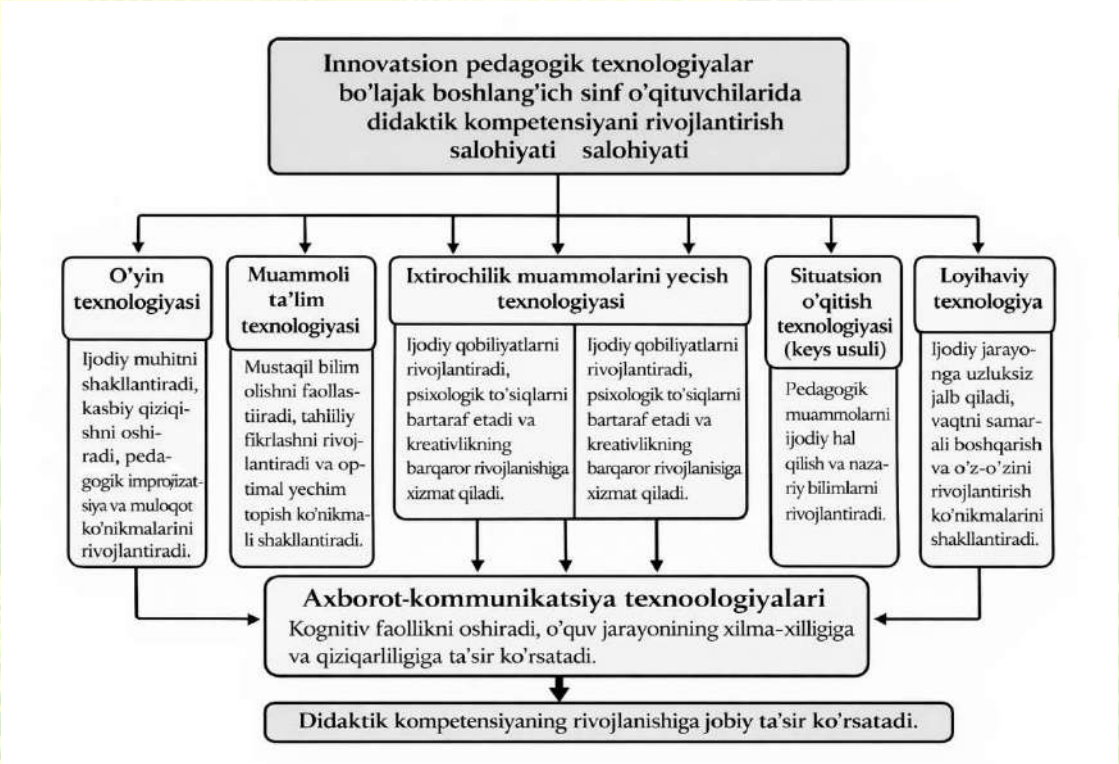
ISSN 3030-3907

al., 2018), shuningdek, asosan amaliy faoliyat bilan shug‘ullanayotgan o‘qituvchilar tajribasini tahlil qilish bilan cheklanadi (Morais & Azevedo, 2011).

Ilmiy manbalarda ijodkorlik va didaktik kompetensiyalar muhit omillari ta’sirida shakllanishi qayd etiladi (De Bono, 1992; Sternberg, 2002). Biroq an’anaviy ta’lim yondashuvlari ijodiy salohiyatni to‘liq rivojlantirish imkonini bermaydi (Soh, 2018). Shu bois innovatsion pedagogik strategiyalar, yangi metodlar va didaktik vositalarni qo‘llash o‘qitish jarayonining samaradorligini oshirishi ta’kidlanadi (Ferrari et al., 2009). Innovatsion pedagogik texnologiyalarni maqsadga yo‘naltirilgan, tizimli va izchil tarzda joriy etish ta’lim jarayonining barcha bosqichlarini qamrab oladi hamda kutilayotgan natijalarga erishishni ta’minlaydi (Dichkivska, 2015).

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalarning samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo‘lib, tadqiqot jarayoni tizimli, izchil va bosqichma-bosqich metodologik yondashuv asosida tashkil etildi. Tadqiqotda nazariy va amaliy izlanishlar uyg‘unligi ta’minlanib, pedagogik jarayonni kompleks tahlil qilishga imkon beruvchi metodlar majmuasidan foydalanildi.

1-rasm. Innovatsion pedagogik texnologiyalarning bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida didaktik kompetensiyani rivojlantirishdagi o‘rni

Tadqiqot ishtirokchilari sifatida boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishida tahsil olayotgan 18–20 yoshdagi 1–2-bosqich talabalari tanlab olindi. Tadqiqot bazasi

ISSN 3030-3907

sifatida pedagogik ta’lim yo‘nalishida mutaxassislar tayyorlovchi oliy ta’lim muassasasi belgilandi. Umumiy tanlanma tarkibidan statistik ishonchlilik talablariga muvofiq holda vakillik xususiyatiga ega bo‘lgan guruh shakllantirilib, eksperimental va nazorat guruhlari ajratildi. Bunday yondashuv pedagogik strategiyalar ta’sirini obyektiv baholash imkonini berdi.

Tadqiqot jarayoni uch bosqichda amalga oshirildi. Birinchi, tayyorlov bosqichida pedagogik strategiyalar va didaktik kompetensiyalar muammosiga oid ilmiy manbalar tahlil qilindi, tadqiqotning metodologik asoslari ishlab chiqildi, mezon va ko‘rsatkichlar belgilandi hamda diagnostik vositalar tanlandi. Shuningdek, bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida qo‘llaniladigan fanlar mazmuni pedagogik strategiyalar asosida takomillashtirildi.

Ikkinchi, asosiy bosqichda pedagogik tajriba-sinov ishlari olib borildi. Ushbu bosqichda innovatsion pedagogik strategiyalar ta’lim jarayoniga joriy etilib, bo‘lajak o‘qituvchilarning didaktik kompetensiyalaridagi o‘zgarishlar tizimli ravishda kuzatildi. Tajriba jarayonida o‘quv mashg‘ulotlari mazmuni muammoli vaziyatlar, loyihaviy faoliyat, o‘yin elementlari va axborot texnologiyalariga asoslangan yondashuvlar orqali tashkil etildi. Dastlabki va yakuniy o‘lchov natijalari taqqoslab tahlil qilindi.

Uchinchi, yakuniy bosqichda olingan empirik ma’lumotlar qayta ishlanib, statistik tahlil asosida izohlandi hamda tadqiqot natijalari umumlashtirildi. Ushbu bosqichda pedagogik strategiyalarning bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalariga ko‘rsatgan ta’siri baholandi va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqotda nazariy metodlar sifatida tahlil, sintez, induksiya, deduksiya, umumlashtirish va modellashtirish usullaridan foydalanildi. Empirik metodlar qatoriga so‘rovnoma, test, suhbat, pedagogik kuzatuv hamda diagnostik topshiriqlar kiritildi. Pedagogik tajriba-sinov ishlari orqali ilgari surilgan farazning samaradorligi tekshirildi. Olingan natijalar matematik-statistik usullar yordamida qayta ishlanib, tadqiqot xulosalarining ishonchliligi ta’minlandi.

1-Jadval.

Tadqiqot ishtirokchilarining demografik ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	Toifa	Soni	%	O‘rtacha qiymat	Min–Max
Jins					
	Qizlar	792	51,7	-	-
	O‘g‘il bolalar	739	48,3	-	-
Yosh					
	12 yosh	379	24,8	13,46 (1,10)	12–15

ISSN 3030-3907

	13 yosh	416	27,2	-	-
	14 yosh	381	25,0	-	-
	15 yosh	351	23,0	-	-
Sinf					
	7-sinf	820	53,4	-	-
	9-sinf	716	46,6	-	-

Jadvalda (1-jadval) tadqiqot ishtirokchilarining demografik ko‘rsatkichlari aks ettirilgan bo‘lib, tanlanmaning jins, yosh va sinf darajasi bo‘yicha muvozanatli taqsimlanganligini ko‘rsatadi. Ishtirokchilarning jinsiy tarkibi deyarli teng nisbatda shakllanganligi tadqiqot natijalarining obyektivligini ta’minlashga xizmat qiladi. Yosh ko‘rsatkichlari 12–15 yosh oralig‘ida jamlangan bo‘lib, bu boshlang‘ich va o‘rta ta’lim bosqichidagi o‘quvchilarning rivojlanish xususiyatlarini qamrab olish imkonini beradi. Sinf darajalari bo‘yicha taqsimot esa turli o‘quv bosqichlarida pedagogik strategiyalarning samaradorligini qiyosiy tahlil qilish uchun zarur metodologik asos yaratadi.

Shu tariqa, tanlangan metodologik yondashuv bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalarning samaradorligini har tomonlama o‘rganish imkonini berdi va tadqiqot maqsadiga erishishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotning dastlabki bosqichida bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini tavsiflovchi pedagogik ijodkorlik darajalari aniqlash maqsadida boshlang‘ich diagnostika o‘tkazildi. Ushbu bosqichda nazorat va eksperimental guruhlarda motivatsion-emotsional, faol, kognitiv va shaxsiy komponentlar bo‘yicha rivojlanish darajalari aniqlanib, ularning natijalari qiyosiy tahlil qilindi.

Boshlang‘ich o‘lchov natijalari shuni ko‘rsatdiki, motivatsion-emotsional komponent bo‘yicha talabalarning aksariyatida o‘rtacha daraja ustunlik qilgan. Eksperimental guruhda ushbu ko‘rsatkich 61,9 %ni, nazorat guruhida esa 53,1 %ni tashkil etdi. Past darajadagi talabalar ulushi eksperimental guruhda 53,3 %, nazorat guruhida esa 32,8 % atrofida qayd etildi. Yuqori darajadagi ko‘rsatkichlar esa mos ravishda 12,8 % va 14,1 %ni tashkil etib, guruhlar o‘rtasida sezilarli farq kuzatilmadi.

Faol komponent bo‘yicha ham dastlabki natijalar guruhlarning deyarli teng ekanligini ko‘rsatdi. O‘rtacha darajadagi talabalar ulushi eksperimental guruhda 53,9 %, nazorat guruhida 54,4 %ni tashkil etdi. Yuqori daraja eksperimental guruhda 17,5 %, nazorat guruhida 18,4 %, past daraja esa mos ravishda 28,6 % va 27,2 % darajada qayd etildi.

ISSN 3030-3907

Kognitiv komponent tahlili natijalariga ko‘ra, o‘rtacha daraja eksperimental guruhda 58,2 %, nazorat guruhida 59,7 %ni tashkil etgan. Yuqori daraja eksperimental guruhda 23,4 %, nazorat guruhida 21,2 %, past daraja esa mos ravishda 18,4 % va 19,1 % atrofida bo‘lgan. Ushbu ko‘rsatkichlar bo‘yicha ham ikki guruh o‘rtasida sezilarli farq aniqlanmadi.

Shaxsiy komponent bo‘yicha dastlabki diagnostika natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘rtacha daraja eksperimental guruhda 60,4 %, nazorat guruhida 57,8 %ni tashkil etgan. Yuqori darajadagi talabalar ulushi eksperimental guruhda 24,8 %, nazorat guruhida 25,7 %, past daraja esa mos ravishda 14,8 % va 16,5 % darajasida aniqlangan. Umuman olganda, boshlang‘ich o‘lchov natijalari eksperimental va nazorat guruhlarining pedagogik ijodkorlik darajalari bo‘yicha deyarli bir xil ekanligini ko‘rsatdi.

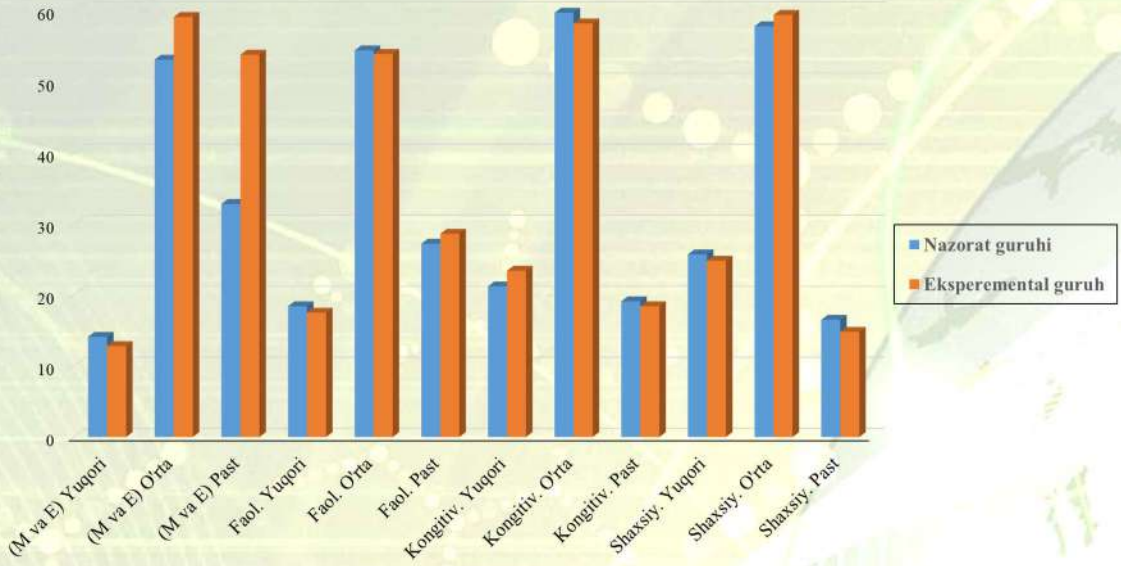
Keyingi bosqichda eksperimental guruhda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni amalga oshirildi. Ushbu jarayon qiymat-motivatsion, ijodiy-faol hamda refleksiv-baholash bosqichlarini qamrab oldi. Tajriba yakunida qayta diagnostika o‘tkazilib, olingan natijalar boshlang‘ich ko‘rsatkichlar bilan solishtirildi.

Yakuniy o‘lchov natijalari motivatsion-emotsional komponent bo‘yicha eksperimental guruhda sezilarli ijobiy o‘zgarishlar yuz berganini ko‘rsatdi. Past darajadagi talabalar ulushi 14,2 %ga kamaygan, yuqori darajadagi ko‘rsatkichlar esa 20,3 %ga oshgan. O‘rtacha darajadagi talabalar ulushi 16,1 %ga kamayib, yuqori darajaga o‘tish jarayoni kuzatilgan. Nazorat guruhida esa o‘zgarishlar nisbatan sust bo‘lib, past daraja 2,7 %ga kamaygan, yuqori daraja 3 %ga oshgan, o‘rtacha darajadagi farq esa 0,3 %ni tashkil etgan.

Faol komponent bo‘yicha eksperimental guruhda yuqori darajadagi talabalar soni 12,1 %ga oshgan, past daraja 10,3 %ga kamaygan. Nazorat guruhida esa yuqori daraja 6,2 %ga, o‘rtacha daraja 2,5 %ga oshgan bo‘lsa-da, past daraja 3,7 %ga kamaygan va bu o‘zgarishlar sezilarli darajada emasligi aniqlandi.

Kognitiv komponent tahlili natijalariga ko‘ra, eksperimental guruhda yuqori daraja 5,2 %ga oshgan, past daraja 11,9 %ga kamaygan. Nazorat guruhida esa yuqori darajadagi ko‘rsatkichlar 2,8 %ga oshgan, o‘rtacha daraja 0,8 %ga, past daraja esa 2 %ga kamaygan.

ISSN 3030-3907

2-rasm. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining pedagogik ijodkorlik darajalari bo‘yicha dastlabki taqsimoti

Shaxsiy komponent bo‘yicha eksperimental guruhda yuqori daraja 13,6 %ga oshgan, past daraja 3,1 %ga, o‘rtacha daraja esa 10,5 %ga kamaygan. Nazorat guruhida ushbu ko‘rsatkichlar mos ravishda 2,5 %, 0,4 % va 2,1 %ni tashkil etgan.

Eksperimental va nazorat guruhlari o‘rtasidagi farqlarni aniqlash maqsadida χ^2 mezoni qo‘llanildi. Hisoblash natijasida empirik qiymat $\chi^2emp = 12,2$ ga teng bo‘lib, erkinlik darajasi 2 va ishonchlilik darajasi $p = 0,05$ uchun kritik qiymat $\chi^2krit = 5,991$ dan yuqori ekanligi aniqlandi. Natijada nol gipoteza rad etilib, alternativ gipoteza qabul qilindi, ya’ni innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali ekanligi statistik jihatdan tasdiqlandi.

2-Jadval.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining pedagogik ijodkorlik darajalari bo‘yicha taqsimoti

Mezon	Daraja	Nazorat guruhi, %	Eksperimental guruh, %
Motivatsion-emotsional	Yuqori	17,1	33,1
	O‘rtacha	52,8	45,8
	Past	30,1	21,1
Faol	Yuqori	24,6	29,6
	O‘rtacha	51,9	52,1
	Past	23,5	18,3
Kognitiv	Yuqori	24,0	28,6
	O‘rtacha	58,9	59,5

ISSN 3030-3907

	Past	17,1	11,9
Shaxsiy	Yuqori	28,2	38,4
	O‘rtacha	55,7	49,9
	Past	16,1	11,7

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik strategiyalarning samaradorligini ilmiy asoslash va tajriba-sinov orqali aniqlashga qaratildi. Tadqiqot davomida olib borilgan nazariy tahlillar hamda empirik natijalar pedagogik strategiyalarni maqsadga yo‘naltirilgan va tizimli ravishda qo‘llash bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi sifatini sezilarli darajada oshirishini ko‘rsatdi.

Boshlang‘ich diagnostika natijalari eksperimental va nazorat guruhlarining pedagogik ijodkorlik darajalari bo‘yicha deyarli bir xil ekanligini aniqlab berdi. Bu holat tajriba-sinov ishlarini obyektiv olib borish uchun zarur metodologik sharoit mavjudligini tasdiqladi. Tajriba yakunida esa innovatsion pedagogik strategiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni eksperimental guruhda motivatsion-emotsional, faol, kognitiv va shaxsiy komponentlar bo‘yicha sezilarli ijobiy o‘zgarishlarga olib kelgani aniqlandi. Ayniqsa, yuqori darajadagi ko‘rsatkichlarning oshishi va past darajadagi ko‘rsatkichlarning kamayishi bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalari rivojlanganidan dalolat beradi.

O‘tkazilgan statistik tahlil natijalari innovatsion pedagogik texnologiyalar ta’lim jarayoniga joriy etilganda pedagogik strategiyalarning samaradorligi tasodifiy emasligini, balki ilmiy asoslangan va ishonchli ekanligini ko‘rsatdi. χ^2 mezoni asosida olingan natijalar nol gipotezaning rad etilishi va alternativ gipotezaning qabul qilinishiga olib keldi. Bu esa pedagogik strategiyalarni innovatsion texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining didaktik kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini statistik jihatdan tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, situatsion o‘qitish, muammoli ta’lim, loyihaviy faoliyat, o‘yin texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatga bo‘lgan motivatsiyasini kuchaytiradi, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi, pedagogik muammolarni samarali hal etish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Ushbu strategiyalar o‘qituvchining ta’lim jarayonini loyihalash, tashkil etish va baholash bo‘yicha didaktik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Olingan xulosalardan kelib chiqib, quyidagi amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq hisoblanadi: bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini

ISSN 3030-3907

tayyorlash jarayonida pedagogik strategiyalarni tizimli va bosqichma-bosqich joriy etish; pedagogik fanlar mazmunini innovatsion texnologiyalar asosida takomillashtirish; ta'lim jarayonida ijodiy-faoliyatga yo'naltirilgan topshiriqlar ulushini oshirish; pedagogik ta'limda reflektiv va baholovchi faoliyatni kuchaytirish; o'qituvchilarni tayyorlashda didaktik kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan maxsus kurs va modullarni joriy etish.

Shu bilan birga, kelgusidagi tadqiqotlarda pedagogik strategiyalarning boshlang'ich sinf o'qituvchilarining amaliy faoliyatiga uzoq muddatli ta'sirini o'rganish, shuningdek, raqamli ta'lim muhitida didaktik kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyatlarini tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Arieti S. Creativity: The Magic Synthesis. New York, 1976, 410 p.
2. Csikszentmihalyi M. Society, Culture, and Person: A Systems View of Creativity. Cambridge, 1988, p. 325–339.
3. Sternberg R.J. Handbook of Creativity. Cambridge University Press, 2002, 512 p.
4. Ferrari A., Cachia R., Punie Y. Innovation and Creativity in Education and Training in the EU Member States. Luxembourg, 2009, 70 p.
5. De Bono E. Serious Creativity. London, 1992, 352 p.
6. Zivitere M., Riashchenko V., Markina I. Teacher Pedagogical Creativity and Innovative Teaching Practice // Procedia – Social and Behavioral Sciences, 2015, Vol. 214, p. 503–509.
7. Ibragimkyzy M., Akhmetova G., Bissenbayeva Z. Development of Creative Abilities of Future Teachers // International Journal of Environmental and Science Education, 2016, Vol. 11, No. 18, p. 9964–9976.
8. Selkrig M., Keamy R.K. Creative Pedagogy: A Case for Teachers' Creative Learning Being at the Centre // Teaching Education, 2017, Vol. 28, No. 3, p. 317–332.
9. Mouchiroud C., Lubart T. Social Creativity: A Cross-sectional Study of 6- to 11-year-olds // International Journal of Behavioral Development, 2002, Vol. 26, No. 4, p. 343–354.
10. Petrakis P.E., Kafka K.I. Entrepreneurial Creativity and Growth // Journal of Entrepreneurship and Innovation, 2016, Vol. 17, No. 2, p. 101–121.
11. Soh K. Fostering Student Creativity through Teacher Behaviors // Thinking Skills and Creativity, 2018, Vol. 27, p. 80–90.
12. Morais M.F., Azevedo I. What Is a Creative Teacher and What Is a Creative Pupil // Procedia – Social and Behavioral Sciences, 2011, Vol. 12, p. 330–339.

ISSN 3030-3907

13. Abramo J., Reynolds A. Creativity in Music Teacher Education // Journal of Music Teacher Education, 2015, Vol. 25, No. 1, p. 23–35.
14. Tu J., Liu L., Wu K. Design Thinking in Teacher Education // Educational Research Review, 2018, Vol. 24, p. 90–103.
15. Dichkivska I.M. Innovative Pedagogical Technologies. Kyiv, 2015, 320 p.
16. Shevchuk S.S. Innovative Teaching Technologies in Higher Education. Kyiv, 2009, 256 p.
17. Williams F.E. Creativity Assessment Package. Buffalo, 1980, 215 p.
18. Mednick S.A. The Associative Basis of the Creative Process // Psychological Review, 1962, Vol. 69, No. 3, p. 220–232.
19. Kashapov M.M. Psychology of Creative Thinking. Moscow, 2006, 384 p.
20. Badmaeva N.Ts. Motivation of Educational Activity. Moscow, 2004, 246 p.

ISSN 3030-3907